10.5.2021

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntö THL/2608/4.00.02/2021

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto.

Valtakunnallinen tilannearvio

Suomessa uusien Covid-19-tapausten määrä on kääntynyt maaliskuun puolenvälin jälkeen selvästi laskuun, ja epidemia on toistaiseksi rauhoittumassa. Annetut suositukset ja rajoitukset sekä ravitsemisliikkeiden sulku ovat arvion mukaan vähentäneen ihmisten välisten kontaktien määrää ja näin estäneet epidemian leviämistä. Kevään edetessä myös rokotusten eteneminen ja kausivaihtelu alkavat tukea epidemiatilanteen kohenemista.

Koronavirusrokotukset etenevät hyvin kaikilla erityisvastuualueilla. Koko maassa jo yli 88 % 70 vuotta täyttäneistä on saanut yhden rokoteannoksen. Lääketieteellisten riskiryhmien arvioidaan pääosin saaneen ensimmäisen annoksen toukokuun puoleen väliin mennessä. Rokotteiden arvioidaan vähentäneen sairaalahoidon tarvetta covid-19-tautiin sairastuneilla. On myös mahdollista, että kevään edetessä epidemian kausivaihtelu alkaa tukea hyvää kehitystä.

Toisaalta vaikka tartuntojen määrä on edelleen vähentynyt edellisiin viikkoihin verrattuna, ei epidemiatilanne ole kohentunut yhtä ripeästi kuin aiemmin. Tartuntoja todetaan edelleen paljon, joten tilanne voi nopeastikin jälleen heiketä, jos ihmisten väliset kontaktit lisääntyvät merkittävästi ja tartunnat pääsevät leviämään väestössä vapaammin.

Epidemian kehittyminen Suomessa

Rokotteilta toivotaan ja odotetaan tilanteen merkittävää parantumista. Täyttä varmuutta niiden suojan lopullisesta vahvuudesta ei kuitenkaan ole, kuten ei myöskään saavutettavasta rokotuskattavuudesta. Lisäksi, vaikka vuodenaikavaihtelu tukisi osaltaan alhaisen tason saavuttamista kesällä, syksyllä vaikutus toimii toiseen suuntaan. Mikäli rokottamisessa jäädään arvioiden alarajoille, ja muista rajoituksista luovutaan, on edelleen mahdollista, että Suomi päätyy oleellisesti pahempaan epidemiatilanteeseen kuin tähän mennessä on koettu.

Suomessa yleistyneet virusmuunnokset aiheuttavat myös epävarmuutta positiivisiin näkymiin. Muuntoviruksia esiintyy kaikissa maakunnissa. Herkemmin tarttuva UK-variantti (B.1.1.7) on levinnyt Suomessa laajalti. Tämän lisäksi maailmalla on havaittu kokonaan uusia virusmuunnoksia, jotka voivat olla herkästi tarttuvia. Lisäksi on mahdollista, että jotkin virusmuunnokset kykenevät väistämään rokotteiden antamaa suojaa. Jos tällaisia virusmuunnoksia ilmaantuu ja ne pääsevät esimerkiksi matkustamisen avautumisen myötä leviämään Suomeen, kesän ja syksyn positiiviset ennusteet voivat vielä muuttua.

Rajoitusmahdollisuuksien jatkaminen vuoden 2021 loppuun

Esitettyjä rajoituksia ei välttämättä käytettäisi koronavirusepidemian leviämisen estämiseksi. Lain voimassaolon tarkoitus on sen sijaan varmistaa, että rajoitukset voidaan ottaa käyttöön tilanteessa, jossa ilman niitä epidemia leviäisi hallitsemattomasti. Tällaisesta leviämisestä on useita esimerkkejä globaalisti ja uhka tästä on ollut läsnä myös Suomessa. On myös mahdollista, että virusmuunnokset voivat saada aikaan vakavien tautitapausten lisääntymistä ja aiheuttaa sairaala- ja tehohoidon kapasiteetin nopeaakin ylikuormittumista. Kapasiteetin ylikuormittuminen aiheuttaa paitsi koronatartunnan saaneiden hoidon vaarantumisen, myös muista sairauksista kärsivien hoidon viiveitä ja hoidon laadun huomattavaa heikkenemistä.

Hallituksen esityksen ehdotetaan olevan voimassa vuoden 2021 loppuun. Lyhyeksi määräajaksi säädettyjä rajoituksia on jouduttu useasti uusimaan epidemian pitkittyessä. Epidemian keston pituutta ei voida vieläkään määrittää ja esityksen voimassaoloajan arvioiminen liittyykin erilaisten riskien sekä etujen ja haittojen punnintaan. Jos arvioinnissa painotetaan sitä, että valtioneuvostolla ja viranomaisilla on mahdollisuus reagoida nopeasti epidemian mahdolliseen

pahenemiseen, riittävän vaikuttavien rajoitusmahdollisuuksien tulisi olla voimassa vuoden 2021 loppuun ja mahdollisesti sen ylikin jos tilanne heikkenee.

Helsinki, 10.5.2021

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Johtaja Mika Salminen